

# Etisk status

Skal menneskeaber have samme etiske status som menneskers børn? Og hvad sker der, hvis robotter bliver så intelligente, at de er selvbevidste og har egne interesser? Skal de så behandles, som vi mennesker behandler vores egen art?

## Menneskeaber

Menneskeaber er chimpanser, gorillaer og orangutanger. Navnet afslører, at vi føler os nært beslægtede med disse aber. Det skyldes, at de har fællestræk med mennesker. Menneskeaber er intelligente og bevidste væsener med et komplekst socialt og følelsesmæssigt liv. Alligevel behandler vi ikke chimpanser, gorillaer og orangutanger særligt human. Vi bruger dem til medicinske og kirurgiske forsøg, vi driver jagt på dem, udstiller dem i zoologiske haver og lader dem optræde i cirkus.

Kan vi behandle menneskeaber, som vi vil, blot fordi de ikke tilhører arten homo sapiens? Nej, mener "The Great Ape Project". Projektet har til formål at skabe opmærksomhed om menneskeabers vilkår bl.a. i laboratorier, zoologiske haver og cirkusser. Ifølge "The Great Ape Project" bør menneskeaber på grund af deres højt udviklede intelligens og følelsesliv anerkendes som "personer" i juridisk forstand, og derfor skal de have nogle af de samme rettigheder som mennesker.

Diskussionen handler om, hvad der giver adgang til at have etisk status. Er det tilhørsforholdet til en bestemt art - homo sapiens - eller er det noget helt andet, der tæller?

## Robotters etiske status

I fremtiden vil den samme diskussion måske opstå i forbindelse med robotter. Det afhænger dog af, om man tror på, udviklingen af kunstig intelligens og menneskelignende robotter kan føre til væsener, der kan kaldes personer eller har et indre liv.

Syd Korea, der satser stort på robotter og højteknologi, er et eksempel på, at robotters etik tages alvorligt. Her har regeringen nedsat et ekspertudvalg, der skal lave et regelsæt for omgangen mellem mennesker og robotter. Regelsættet skal forhindre, at mennesker misbruger robotter og omvendt. Den sydkoreanske regering begrundes det med, at man forventer, at robotter udvikler stærk intelligens i en nær fremtid. Fokus er dog først og fremmest på, hvordan man sikrer beskyttelsen af mennesker i denne udvikling.

Man siger, at et væsen har etisk status, hvis det er omfattet af etikken, dvs. når man skal tage hensyn til det på baggrund af etiske overvejelser og principper. Der er stor enighed om, at ikke alle væsener har etisk status. En kartoffelplante har for eksempel ingen etisk status. De fleste vil sige, at det er af hensyn til ejeren og ikke af hensyn til selve planten, når man ikke bør grave den op eller ødelægge den. Man skal ikke tage hensyn til planten for dens egen skyld. Omvendt mener de fleste, at dyr er omfattet af etikken og skal behandles ordentligt. De kan jo opleve ubehag i form af smerte eller sult, hvilket kartoffelplanter ikke kan. På andre områder er der derimod større uenighed. Nogen mener for eksempel, at man kan have etiske forpligtelser over for arter eller økosystemer.

## Forskellige opfattelser af etisk status

I 1700-tallet formulerede Jeremy Bentham en teori om etisk status, som mange siden har tilsluttet sig. Ifølge teorien er det en betingelse for etisk status, at man har eller kan have mentale oplevelser og dermed interesser. Hvis et væsen har mentale oplevelser, er det nemlig ikke ligegyldigt for væsenet selv, hvordan

det bliver behandlet. Ifølge tilhængerne af denne interesseopfattelse er det forklaringen på, at dyr har etisk status, mens kartoffelplanter ikke har. Der skal gode grunde til at skade et dyr, fordi dyret er i stand til at opleve smerte og ubehag.

Der findes andre opfattelser af, hvad der giver etisk status. Ud fra en kristen opfattelse kan man mene, at alle levende væsener har krav på at blive behandlet med en vis respekt, fordi Gud har skabt dem og betragter dem som værdifulde.

Man kan begrunde forskellen i menneskers og andre væsners etiske status med, at kun mennesker er personer. Ifølge personteorien har personer krav på en anden behandling end andre væsener, for de har de ganske særlige egenskaber, der definerer en person. For eksempel er personer selvbevidste, og de har værdibaserede planer og projekter, der rækker ud i fremtiden. Derfor kan man mene, at det er værre at slå en person ihjel end et andet væsen uden disse egenskaber. Et væsen, der ikke er en person, har nemlig intet forhold til sin egen fremtid.

Men det åbne spørgsmål er så stadig: Vil vi mennesker udvikle robotter, der besidder intelligens, følelser og krop, så man må sige, at de er en slags personer? Og hvad betyder svaret for vores egen art, homo sapiens?